

Leksands kommun

Rektorn vid Siljansnäs skola

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Siljansnäs skola
i Leksands kommun

Tillsyn i Siljansnäs skola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Leksands kommun under hösten 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Siljansnäs skola besöktes av Skolinspektionen mellan den 16 och den 17 september 2014.

Fakta om skolenheten

Siljansnäs skola ligger i tätorten Siljansnäs som ligger norr om Leksand i Leksands kommun. Vid skolenheten finns en förskoleklass, grundskolans årskurser 1 – 6 samt fritidshem. Vid tiden för tillsynen finns det 11 barn i förskoleklassen och 111 elever i grundskolans årskurser 1 – 6. Skolan leds av en rektor som även är rektor för Gärde skola. Fritidshemmet bedöms i ett separat beslut avseende hela kommunens ansvarstagande för denna verksamhet.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Skolverkets nationella statistik (SIRIS) för de nationella ämnesproven i matematik läsåret 2012/2013 visar att andelen elever som nådde kravnivån i de sju delproven varierade mellan 70 och 100 procent. Lägst resultat uppnåddes i delprovet "Skriftliga räknemetoder, statistik", där resultatet var sämre än i riket som helhet (78 procent). I tre av sju delprov var andelen elever som uppnådde kravnivån lägre jämfört med riket som helhet. När det gäller de nationella ämnesproven i svenska visar Skolverkets nationella statistik att andelen elever som läsåret 2012/2013 uppnådde kravnivån i de åtta delproven varierade mellan 74 och 100 procent. Lägst resultat uppnåddes i delproven "Skrivuppgift stavning interpunktion" och "Läsning faktatext" där resultaten var lägre jämfört med riket (74 procent att jämföra med rikets 88 respektive 95 procent). I sex av åtta delprov var andelen elever som uppnådde kravnivån lägre jämfört med riket som helhet.

Enligt skolans egna uppgifter för läsåret 2012/2013 uppnådde 100 procent av eleverna i årskurs 3 de kunskapskrav som minst ska uppnås i de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena. I ämnena svenska och matematik uppnådde 82 procent kunskapskraven.

Årskurs 6

Skolverkets nationella statistik visar att andelen elever som uppnådde lägst betyget E i årskurs 6 läsåret 2012/2013 var 100 procent i samtliga ämnen, vilket är högre än genomsnittet i riket. Den genomsnittliga betygspoängen för varje ämne var högst i ämnet engelska (15,5 jämfört med rikets 14,0) och musik (15,2 jämfört med 13,5). Den genomsnittliga betygspoängen var som lägst i idrott och hälsa (11,9 jämfört med rikets 13,8) och slöjd (12,1 jämfört med rikets 13,1). I alla ämnen utom idrott och hälsa samt slöjd var den genomsnittliga betygspoängen för skolans elever högre än genomsnittet i riket.

Helhetsbedömning

Skolinspektionens tillsyn visar att Siljansnäs skola behöver förbättra arbetet med elevinflytande. Eleverna har möjlighet att påverka arbetssätt och arbetsformer, men lärarna har generellt sett svårt att ge eleverna inflytande på undervisningens innehåll, till stor del på grund av att de anser att läroplanen ger ett för litet utrymme till fria val. Skolinspektionen konstaterar att lärarna i större utsträckning behöver utnyttja det frihetsutrymme som finns i läroplanen. Det är viktigt att rektorn för Siljansnäs skola prioriterar utvecklingsarbetet vad gäller elevernas reella inflytande på undervisningens innehåll.

Ett annat område som behöver förbättras är de yngre elevernas tillgång till personal med kompetens för att tillgodose elevernas behov av vägledning inför utbildning och yrkesval. Det finns centralt anställda studie- och yrkesvägledare, men dessa arbetar vid tiden för tillsynen enbart mot elever i årskurs 6 och uppåt. Det finns en kommunövergripande plan för hur lärarna i undervisningen ska arbeta med studie- och yrkesvägledning även i de lägre årskurserna, men lärarna vid Siljansnäs skola arbetar inte efter denna plan. Rektorn har överlåtit ansvaret för arbetet med studie- och yrkesvägledning i de lägre årskurserna till respektive lärare. Det saknas dock en systematik för hur arbetet ska genomföras vid skolan och lärarnas arbete följs inte heller upp av rektorn. Bland lärarna saknas en medvetenhet kring att även barn i de yngre åldrarna ska ges studie- och yrkesvägledning.

Det finns ett skolbibliotek i Siljansnäs skola som eleverna använder till viss del. Skolinspektionens tillsyn visar dock att det inte används i undervisningen på ett sådant sätt att det kan sägas ingå i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Siljansnäs skola bedöms överlag ha ett fungerande målinriktat arbete mot kränkande behandling. Skolans plan för att förebygga och förhindra kränkande behandling saknar dock en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts, vilket medför att den inte fullt ut når upp till författningarnas krav.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Leksands kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 16 mars 2015 redovisas för Skolinspektionen.

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Leksands kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

- Ge eleverna ett reellt inflytande på undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska elever ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Av läroplanen framgår bland annat att läraren ansvarar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt för att se till att detta inflytande ökar med ålder och mognad. Av läroplanen framgår även att rektorn har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Tillsynen visar att det finns vissa brister i Siljansnäs skolas arbete med elevinflytande. Inför Skolinspektionens tillsyn har pedagogisk personal vid Siljansnäs skola hösten år 2013 svarat på Skolinspektionens enkät (Skolenkäten) och när det gäller frågor om elevinflytande har personalens svar gett ett lägre resultat jämfört med kommunen och riket som helhet. Vid Skolinspektionens intervju med representanter för lärarna framkommer att de anser att innehållet i undervisningen är väldigt styrt av läroplanen och att ramarna är ganska fasta. Bland annat uppger representanter för lärarna att vissa kunskapskrav inte går att påverka, men att det går att påverka innehållet i undervisningen något mer i de högre årskurserna än i de lägre. Bilden av att lärarna upplever svårigheter i att ge eleverna inflytande på undervisningens innehåll bekräftas av rektorn som vid intervju uppger att lärarna bestämmer innehållet i undervisningen, men låter eleverna vara med och bestämma arbetsformer. Av intervjun med rektorn framkommer vidare att han anser att lärarna i större utsträckning skulle kunna samtala med eleverna inför planeringen av undervisningen och att det finns ett "friutrymme" i det centrala innehållet som lärarna i dagsläget kan utnyttja mer. Rektorn uppger att han har tankar kring att lärarna ska arbeta utifrån en planeringsmodell, där lärarna beskriver hur de tänker lägga upp ett arbetsområde. I

planeringsmodellen ska bland annat tydliggöras hur elevinflytandet ser ut i aktuellt arbetsområde och den ska vara en hjälp i arbetet med att göra elevtillvända pedagogiska planeringar. Lärarnas olika beskrivningar ska vara öppna för alla att ta del av i syfte att sprida goda exempel och synliggöra utvecklingsbehov.

Även elever i årskurs 5 har hösten år 2013 svarat på Skolenkäten inför Skolinspektionens tillsyn. På påståendet "På lektionerna är vi elever med och påverkar på vilket sätt vi ska arbeta med skoluppgifter", har elevernas svar gett ett resultat som är i nivå med kommunen och riket som helhet. Resultatet av elevernas svar på Skolenkäten ger enligt Skolinspektionens mening stöd för rektorns bild av att eleverna får vara med och bestämma arbetsformer och arbetsätt. Utredningen visar däremot sammantaget att det finns brister i arbetet med att ge eleverna reellt inflytande på undervisningens innehåll.

Utredningen visar sammanfattningsvis att det finns brister elevernas inflytande vid Siljansnäs skola. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och Leksands kommun föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande och 2.8 Rektorns ansvar i förordningen om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37).

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Leksands kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning.

- Ge eleverna tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval.

Motivering

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval. Av läroplanen för grundskolan framgår att skolans mål ska vara att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. Av läroplanen framgår också att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning, och studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen

och vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser. Rektorn har ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.

Av Skolverkets allmänna råd om arbete med studie- och yrkesvägledning (SKOLFS 2013:180) framgår att lärare i sin undervisning bör ge eleverna möjlighet att utveckla en förståelse för hur kunskaper i ämnet kan ha betydelse i arbetslivet och på så sätt utgöra ett underlag för deras framtida studie- och yrkesval.

Tillsynen visar att det finns brister i elevernas tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval. I Leksands kommun finns en studie- och yrkesvägledare som är anställd på central nivå inom kommunen samt en person som vid tiden för tillsynen arbetar 30 procent som studie- och yrkesvägledare och som samtidigt utbildar sig till studie- och yrkesvägledare. Vid intervju med en av dessa studie- och yrkesvägledare framkommer att de vid tiden för tillsynen arbetar med elever från och med årskurs 6. De har skickat ut information till grundskolorna om hur lärarna vid respektive skola kan arbeta med studie- och yrkesvägledning med de yngre eleverna. Studie- och yrkesvägledaren uppger vidare vid intervju att det finns en kommunövergripande plan för hur skolorna ska arbeta med studie- och yrkesvägledning, men att arbetet efter denna plan inte har kommit igång riktigt ännu.

Vid intervjuer med rektorn och lärarna framkommer att det inte finns någon studie- och yrkesvägledare som är anställd vid Siljansnäs skola eller någon annan person med ett sådant utpekat ansvar. Några lärare uppger vid intervju att de har "pratad om yrken via föräldrarna", men inte mot bakgrund av planen för studie- och yrkesvägledning. Vid intervju med eleverna i årskurs 3 kan dock ingen av eleverna beskriva att de har pratat om olika yrken i undervisningen. Lärarna uppger vidare vid intervju att de har fått ett brev från den centrala yrkesvägledaren med information om hur de kan arbeta med studie- och yrkesvägledning även i de lägre årskurserna samt att studie- och yrkesvägledaren kan komma på besök. Ingen av de intervjuade lärarna har dock arbetat utifrån denna information eller tagit hjälp av den centrala studie- och yrkesvägledaren. Rektorn uppger vid intervju att elever i de lägre årskurserna inte har tillgång till en studie- och yrkesvägledare utan att studie- och yrkesvägledning ska ingå i den ordinarie undervisningen. Ansvar för det vilar på respektive lärare och rektorn uppger att han litar på lärarnas kompetens i det avseendet.

Skolinspektionen konstaterar att de centralt anställda studie- och yrkesvägledarna vid tiden för tillsynen enbart arbetar mot elever i årskurs 6 och uppåt. Det finns en kommunövergripande plan för hur lärarna i undervisningen ska

arbeta med studie- och yrkesvägledning även i de lägre årskurserna, men det är inte alla lärare vid Siljansnäs skola som arbetar efter denna plan. Det finns inte bland alla lärarna en medvetenhet kring att även barn i de lägre årskurserna ska ges studie- och yrkesvägledning. Att rektorn har överlåtit ansvaret för arbetet med studie- och yrkesvägledning till respektive lärare, att det vid skolan saknas en systematik för hur arbetet ska genomföras samt då lärarnas arbete inte heller följs upp av rektorn medför enligt Skolinspektionen att det sammantaget brister i elevernas tillgång till studie- och yrkesvägledning.

Utredningen visar sammanfattningsvis att det finns brister i elevernas tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och Leksands kommun föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

2 kap. 29 § skollagen, Lgr 11, 2.6 Övergripande mål och riktlinjer, Skolan och omvärlden och 2.8 Rektorns ansvar i förordningen om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

Omfattning och resurstillgång

Bedömning

Leksands kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med resurstillgång.

- Se till att skolbiblioteket ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.

Motivering

Av skollagen framgår att eleverna i grundskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Med skolbibliotek avses enligt förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 284) en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. I läroplanen framhålls biblioteket som en del av skolans arbetsmiljö med syftet att eleverna själva ska kunna söka och utveckla kunskaper.

Av intervjuer med rektorn, lärarna och eleverna framkommer att det finns ett bibliotek i skolans byggnad och att eleverna har tillgång till biblioteket en förmiddag varannan vecka, när biblioteket är bemannat av en bibliotekarie. Enligt såväl eleverna, som lärarna och rektorn lånar eleverna bänkböcker från biblioteket, men inte faktaböcker eller annan litteratur som en del av undervisningen.

Vid intervju med rektorn framkommer att biblioteket endast får användas när biblioteket är bemannat av bibliotekarien och eleverna får inte tillgång till biblioteket vid andra tidpunkter, även om lärarna följer med eleverna. Enligt rektorn får inte heller lärarna gå in i biblioteket och använda det i undervisningsprocessen vid andra tidpunkter. Även om det finns ett bibliotek i skolans lokaler, finner Skolinspektionen att det inte används i undervisningen på ett sådant sätt att det fyller sin funktion att ingå i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande, vilket är en brist.

Tillsynen visar sammanfattningsvis att det finns brister i elevernas tillgång till skolbibliotek. Siljansnäs skola uppfyller inte författningarnas krav och Leksands kommun föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

2 kap. 36 § skollagen, Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar i förordningen om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar enligt 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Leksands kommun en anmärkning.

Trygghet och studiero

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brist i arbetet med trygghet och studiero.

- Planen mot kränkande behandling innehåller inte en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts.

Motivering

Huvudmannen ska enligt skollagen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Skolinspektionen har tagit del av Siljansnäs skolas senast upprättade plan mot kränkande behandling. Av planen framgår att föregående års plan har utvärderats. Det saknas dock en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts. Planen mot kränkande behandling uppfyller därmed inte fullt ut författningarnas krav.

Siljansnäs skola bedöms i övrigt bedriva ett fungerande målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Mot bakgrund av det finner Skolinspektionen att bristen är mindre allvarlig och Leksands kommun tilldelas en anmärkning.

Författning

6 kap. 8 § skollagen

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Beslutsfattare

Matilda Björlingson
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under en eller flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsformer Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.